

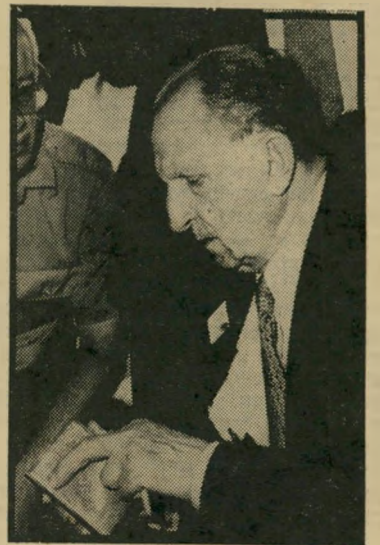
ספר זכרונותיו של הפנתר הראשון * הצעותיו של

יונתן סוויפט לפתרון בעיות אירלנד * לא מלאך. לא שטן ולא זמר

שורשים

אלישר

אליהו אלישר, ממנהיגי היישוב הבריטי שמשך שנות דור, ומי שהיה נציגה של המפלגה הספרדית בכנסת הראשונה, פירסם החדש ספר עב-כרס — לחיות עם יהודים * — המהווה מעין המשך לסיפור הקודם לחיות עם פלשתינאים. סיפורו החדש של אלישר מהמם, עמוס

אליהו אלישר אצבע על הדופק

תעודות והוכחות, החושפים היבטים כימעט בלתי ידועים בתולדות היישוב הספרדי-יהודי בארץ-ישראל.

אלישר פותח את סיפורו בסקירה, הי מתארת את תולדות יהודי ספרד מאז גירוש ספרד, ההתפצלות לשתי הקהילות העיקריות של יהודים בספרדים, התנהגות היישוב הספרדי-יהודי בארץ-ישראל. אלישר מתאר את הספרדים בארץ-ישראל כחלק מן הקהילה היהודית באימפריה הוותיקה, הוא מציג את מיבנה הקהילה באמצעות מוסדות, שכונות הסדר-עצובי נות (הקדשים).

פרק מרתק הוא חינוך בירושלים במאה התשע-עשרה, הנקרא כעבודת מחקר מדעית. המתארת את התשתית התרבותית עליה בנתה קהילה שלימה את מסורתה.

אחרון בפרקים ההיסטוריים הוא הפרק ישוב חדש מיל ישוב ישרן. בו מתאר אלישר את המאבק בין אנשי היישוב הישן בירושלים לבין ראשוני המתיישבים הציוריים בארץ. ביניהם אליעזר בן-יהודה ואחרים. בפרק זה נחשפת מסיכת שלימה של ציגונות ספרדיות, שאין לה עדויות אחרות בספרות הציגונית המקובלת.

בפרק ירושלים בה נולדתי מובא הרקע המישפחתי של המחבר, תיאור אבותיו ואבות אבותיו, שאחד מהם היה הראשון לצינון, הרב הראשי הספרדי. אלישר, שהתגייס עם פרוץ המלחמה העולמית הראשונה לצבא התורכי, מביא גישה אישית לסידרה שלמה של אירועים היסטוריים מאותה תקופה, וביניהם הגירוש של היהודים מיפו ומתל-אביב, אירגון נילי והרעב ששרר בארץ באותה תקופה. בבהירות מדעית למחצה מציג אלישר

* אליהו אלישר — לחיות עם יהודים; הוצאת מרכז, ירושלים; 711 עמודים (כריכה קשה).

את תהליך המעבר משילטון תורכי לשילטון בריטי בארץ. תוך כדי הבאת מערכות שלימות של תעודות ומיסמכים. הממחישים באורח חד-צדדי את תהליך הקיפוח של עדות המזרח. בתעודות, זכרונות וי עדויות הוא מבלית את המאפיינים העיקריים של יהדות המזרח ואת חלקם בישובה של ארץ-ישראל. בפרק המסיים התארגנות הספרדים לאחר הכיבוש הבריטי הוא מציג את כישלון אותה התארגנות ואת ניוונו ההדרגתי.

בפרק אחר שב אלישר לזכרונות אישיים יותר — שירותיו בממשלת המנדט — ובו הוא מתאר את חלקו בעידוד התעשיות הקלות בארץ. מתוך עדותו ניתן לאתר את תהליך יציקת הבסיס הראשוני לתעשיית בארץ-ישראל.

קבוצת הפרקים המתארת את שנות ה-30 מבחינתו של אלישר (ההתפתחות הכלכלית של הארץ ושל הקהילה הספרדית בה), מהווה תעודה מרתקת. אותה חייב אדם קל עט, בעל מעוף ומבט של סופר, שניחן בחושים נהדרים לתאר את כל שחווה.

החלק האחרון של הספר מתמקד בשנות המנדט האחרונות. בתהליך האירגון-חדש של הקהילה היהודית הספרדית בארץ-ישראל; באותן היה אלישר אחד מנציגיה הבכירים של קהילה שהאמינה בנכונותה להציע נציגים משלה למוסדות המובילים של היישוב. אמונה שלא הגיעה לידי התגשמות.

בפרק המספר על ישיבתו בכנסת, כנציג המפלגה הספרדית, מציג המחבר סידרה של תיעודים ושל ניסוחים, המעידים על כך שמאז ועד היום לא השתנו הבעיות של כמחצית האוכלוסיה הישראלית. אלישר היה הראשון שהניח את אצבעו על הדור, פק, בקורות התורפה של החברה הישראלית, מבלי שאיש ישים לב לצעקותיו ולטענותיו.

בפרקים האחרונים של הספר מוצגת גלריה של נושאים אתגיים, כמו הפרדת הדת מהמדינה, חוקה ובית-עליון, שיחזור בתי-כנסת ספרדיים בעיר-העתיקה, ועוד נושאים שהינם סימלים בעיני אלישר וי הקהל שהוא דובר.

לחיות עם יהודים הוא ספר היסטוריה מעולה, בו שורה גם החוויה האישית של מנהיג, שהיה בכוחו לקרוא על הקיר את סימניה האמיתיים של החברה הישראלית. בינות לעמודי ספר זה ניתן לאבחן בגלוי את הקשר העמוק שקשר את אלישר אל אחיו הפלסטינים, כבסיס אחד ויחיד לי-כינון חיים של ממש בארץ-ישראל.

סיפורו של אליהו אלישר הוא מספרי ה-זכרונות המעולים שראו אור בשנה האחרונה בארץ. הספר מומלץ לכל מי שמוכן לקלוט הפתעות, שאינן מצויות בסדרות ספרי הלימוד והמורשת של עדות המזרח, שאותן מפיץ מיישר החינוך מתוך סיבות השמורות עימו.

פולקלור

פיק

כותב שורות אלה לא הגיע מעודו לריגשה אינטלקטואלית או מינית נוכח דמותו של זמר הדיסקוטקים צבי ("צביקה") פיק. מילות שיריו ופיומנוגו לא עוררו מעולם הד כלשהו, וגם אם נלקחו מתוך ספרי שירה של משוררים כיונתן רפוש או נתן יונתן, היו שעוררו תגובת החיה בשרשרת מהשירים המפוזמנים.

בימים אלה קיבל כותב שורות אלה כי דואר ספר בתבנית אלבומית, הנושא את הכותרת צביקה פיק — מלאך או שטן?

מישפט נפתח במילים, "בדומה לחיפוף שיות..." וכי. האלבום מגלה כי סצינת השיא של חיפוף מחזמר שיער היתה, כמובן, סצינת העירום של מר פיק, שחשף את המודות גופו בפני המעריצים הנלהבים.

השורה המרתקת ביותר בסיפורו של אורן היא זו המצטטת את הזמר המעולה אריק איינשטיין. הלה נשאל לדעתו על תוכנית של פיק בטלוויזיה, והשיב: "יש לי פתק מהרופא לא להסתכל על דברים כאלה." תצלום מרתק הוא זה שבו נראה פיק מעניק מזמנו לאדונים מנחם בגין ו-יצחק שמיר. ליד התצלום כתוב: "באחד מהימים המזמנות העניק מר בגין לצביקה פיק — בלוויית הקדשה אישית — את סיפורו המרדני. צביקה פיק לא שכח את המחווה שעשה עבורו מנחם בגין ולימים שלח עותק מתקליטו, המראה למישרד ראשי-הממשלה — בלוויית הקדשה אישית וכי ברכת ירידות..." הצניעות בוקעת מכל שורה.

באמצעות תצלומים צבעוניים אפשר לעקוב אחר תהליך ההודקות המהיר העובר על האדם המכנה עצמו מלאך או שטן. ומה שחסר באלבום עצמו פרק על כישלונותיו של פיק בפסטיבלי הזמר.

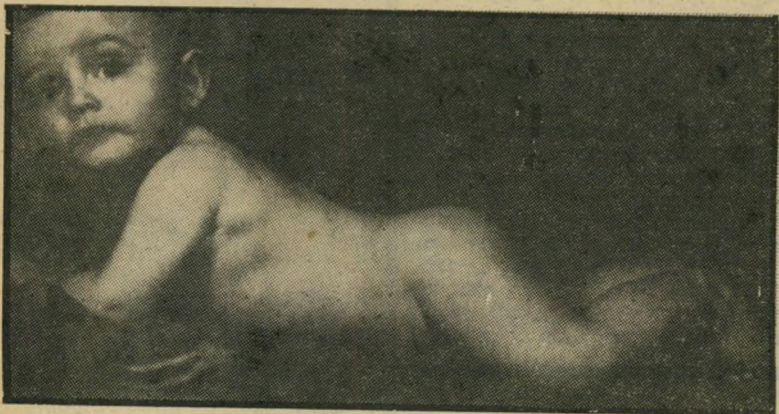
הפרק האחרון בספר מצחיק זה מכיל את דעותיו של פיק על כל מיני נושאים שבעולם, כמו שלום עכשיו ("אלימה ובוטאה"), מנחם בגין ("איכזב אותי אי-שית"), גאללה כהן ("משעשעת אותי") ואחרים.

האלבום מסתיים בתיקווה ש"אולי יהיה או גם מקום לספר שני בסדרה..." הכותרת המוצעת פה: לא מלאך, לא שטן ולא זמר.

אמנות

חינוך העין

מעט מאוד ספרי חינוך להבנת האמנות מצויים בשפה העברית. אל המעט הקיים

מלאך או שטן פיק בן חצי שנה עניינים של הרמטכ"ל או דובר צה"ל

הצטרף החדש ספר מעולה לחינוך העין — אמנות לתלמיד, מאת דוב מדיני * אמנות לתלמיד, שהוא חלק שני של ספר (שכותב שורות אלה אינו מכיר), מעוצב להפליא, נפתח בתצלום של הפסל "נימ"

* דוב מדיני — אמנות לתלמיד; חלק ב'; 107 עמודים (כריכה רכה) + פלסטות צבעוניות.